

Варданія О. О.
*вчителька образотворчого мистецтва,
художньої культури, технологій
наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради*
Трищило А.
*здобувачка закладу загальної середньої освіти,
наукового ліцею № 3 Полтавської міської ради*

АВТЕНТИЧНІ ОРНАМЕНТИ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ВИШИВКИ

Актуальність вивчення традицій української вишивки в сучасному світі не може бути переоцінена. Вишивка в Україні — це не просто форма декоративного мистецтва, але й засіб культурної самовиразності та ідентичності, заснований на глибоких історичних коренях та народних традиціях. Вона слугує мостом між минулим і сучасністю, відіграючи ключову роль у збереженні національної ідентичності та передачі унікальних культурних знань.

Вивчення традиційної української вишивки дозволяє глибше зрозуміти культурні, історичні та соціальні аспекти українського народу. Кожен стібок, кожен орнамент несе в собі певний зміст, який пов'язаний з віруваннями, обрядами та життєвим досвідом минулих поколінь. Такі знання допомагають сформувати відчуття приналежності до культурної спадщини та сприяють формуванню національної гордості.

Автентичні орнаменти української народної вишивки відіграють ключову роль у збереженні культурної ідентичності та передачі духовних символів через покоління. Ці орнаменти є не просто декоративними елементами, але й носіями глибокого семантичного значення. Вони є відображенням вірувань, історії, соціального статусу та етнографічних особливостей регіонів України.

Українська народна вишивка зберігає безліч стилів та технік, серед яких кожен регіон має свої відмінності. Загальноприйняті символи, які часто зустрічаються в українській вишивці, включають геометричні

фігури, рослинні мотиви, зооморфні елементи та космічні символи. Геометричні vzори, такі як квадрати, кола, хрестики та зигзаги, символізують гармонію, захист та вічність. Рослинні мотиви, такі як дуб, калина, лілія чи виноград, символізують життєву силу, родючість та красу. Один з найпопулярніших орнаментів — це «дерево життя», що символізує зв'язок з предками, вічне відродження та єднання з природою. Цей мотив може бути зображений у різних інтерпретаціях в залежності від регіону та майстерності вишивальниці. Також широко поширені символи сонця та зірок, що представляють космічну енергію та духовне прагнення людини [3].

Забарвлення орнаментів також має особливе значення. Традиційно переважають червоний та чорний кольори, які символізують вогонь, кров, плодючість та землю. Червоний колір часто асоціюється з любов'ю, пристрасстю та захистом, тоді як чорний — з пам'яттю про предків та земне існування.

Сучасні вишивальниці продовжують розвивати традиційні мотиви, вносячи в них сучасні інтерпретації та креативні підходи, але завжди зберігаючи повагу до глибоких традицій, закладених у кожному стібку української народної вишивки. Це не тільки спосіб збереження історичної спадщини, але й можливість для майстрів висловити свою індивідуальність та сучасне бачення, збагачуючи традиційне мистецтво новими ідеями. Окрім збереження культурної спадщини, вивчення української вишивки має практичне значення. Це мистецтво може стати джерелом натхнення для сучасних дизайнерів та митців, що шукають унікальні елементи для інтеграції в модерні творчі проекти. Використання традиційних технік і мотивів у сучасному дизайні може сприяти створенню нових продуктів, які будуть популярні не тільки в Україні, а й за її межами.

У процесі глобалізації та культурного обміну українська вишивка також знаходить визнання за межами країни, стаючи символом національної ідентичності та культурної унікальності. Виставки,

міжнародні фестивалі та співпраця з іноземними дизайнерами відкривають нові перспективи для просування української вишивки як виду мистецтва, що може бути одночасно глибоко традиційним та модернізованим.

Також вивчення традицій української вишивки має значний освітній потенціал [1; 2]. Організація майстер-класів, воркшопів, курсів, проведення уроків трудового навчання та технологій за тематикою української народної вишивки допомагає залучити молодь та інтерес до цього виду мистецтва, забезпечуючи передачу знань та навичок від старших поколінь до молодших. Це також стимулює діалог і взаєморозуміння, що є важливим в контексті збереження культурної ідентичності. Майстер-класи допомагають залучити молоде покоління до цього мистецтва, надаючи їм знання та навички, які сприяють збереженню та розвитку вишивки. Це створює зв'язок між минулим та майбутнім, де старовинні орнаменти переплітаються з сучасними тенденціями та технологіями.

Вишиванка, яка традиційно вважалась елементом національного вбрання, сьогодні перетворюється на модний атрибут, що використовується у різноманітних стилях одягу. Вишивані елементи можна зустріти в повсякденному одязі, вечірніх сукнях, аксесуарах, що свідчить про широке застосування та популярність української вишивки.

Таким чином, українська народна вишивка залишається не тільки засобом збереження культурної спадщини, але й активним учасником культурного діалогу, що зумовлює її постійний розвиток та трансформацію, зберігаючи при цьому відданість традиціям та глибокому символічному змісту, закладеному в кожному орнаменті.

Список використаних джерел

1. Кісь А. Методичні аспекти навчання старшокласників української народної вишивки // Дидактика : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Трансформації вищої педагогічної освіти: світовий і український контекст», 16–17 лист. 2021 р. / Кафедра загальної

педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 22. С. 165-167. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/18367>

2. Кудря О. Виховання молоді в українських національних традиціях / О.В. Кудря. *Мистецтво української вишивки – життєдайне джерело творчості, присвячена пам'яті Героя України, Заслуженого майстра народної творчості України В.С. Роїк* : матеріали наук.-практ. конф. (м. Полтава, 25-26 вересня 2014 р.) / упоряд. і ред. В.П. Титаренко ; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Полтава : ПНПУ імені В.Г. Короленка, 2014. С. 85–89. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/7338>

3. Полтавська школа етнодизайну : кол. монографія / кол. авторів: М. І. Степаненко, Є. А. Антонович, В. Г. Бутенко, В. П. Тименко, А. Ю. Цина та ін. ; за заг. ред. В. П. Титаренко. Полтава : Аструя, 2020. С.124-135. URL: <http://dspace.pnpu.edu.ua/handle/123456789/16879>

Сиволап О. В.
вчителька початкових класів
Полтавської загальноосвітньої школа I-III ступенів
№ 9 Полтавської міської ради

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ВИШИВКА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ САМОСВІДОМОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Формування національної самосвідомості учнів є актуальним завданням сучасної освіти, оскільки це сприяє розвитку здорової ідентичності та зміцненню культурних та суспільних зв'язків в умовах глобалізації. Національна самосвідомість не лише формує глибоке розуміння власної історії та культури, але й спонукає молодь до усвідомлення своїх прав та обов'язків як громадян своєї країни.

Важливість формування національної самосвідомості полягає в здатності підростаючого покоління розуміти своє місце в історії та